МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКА ДЕРЖАВНА ФІНАНСОВА АКАДЕМІЯ

ПІМЕНОВА МАРІЯ МИХАЙЛІВНА

УДК 336.1:502.171

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ПРОГРАМ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Спеціальність 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата економічних наук

Львів - 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Дніпропетровській державній фінансовій академії Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Лисяк Любов Валентинівна,
Університет митної справи та фінансів,
завідувач кафедри фінансів.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Тропіна Валентина Борисівна,
Київський національний торговельно-економічний університет,
професор кафедри фінансів;

кандидат економічних наук
Новицька Олена Валеріївна,
Національний університет державної податкової служби України (м. Ірпінь),
доцент кафедри фінансових ринків.

Захист дисертації відбудеться «18» листопада 2015 року о $10^{\underline{00}}$ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К. 35.886.01. за адресою: м. Львів, вул. Коперника, 3, зал засідань Вченої ради.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці факультету управління фінансами та бізнесу Львівського національного університету імені Івана Франка за адресою: 79000, м. Львів, вул. Коперника, 3.

Автореферат розісланий «17» жовтня 2015 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради **Л.Є. Альошина**

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах економічних перетворень та бюджетного реформування реалізація державної політики раціонального використання ресурсів в економіці України набуває особливого значення. Домінування сировинних галузей і використання ресурсно-витратних технологій потребує реалізації дієвої державної фінансової політики стимулювання ресурсозбереження, збереження навколишнього природного середовища та умов життєдіяльності людей. Це можливо за умови ефективної реалізації державних програм ресурсозбереження і їхнього належного фінансового забезпечення шляхом використання як ринкових важелів, так і державного регулювання економіки. Проте фінансове забезпечення державних програм ресурсозбереження на сьогодні є недостатнім, цілі чітко не окреслені, ефективність використання обмежених бюджетних коштів низька. Це визначає особливу важливість пошуку шляхів підвищення ефективності фінансового забезпечення реалізації державних програм ресурсозбереження.

Питанням фінансового забезпечення державних програм та заходів щодо ресурсозбереження присвячені праці зарубіжних вчених: Р. Моргена, К. Шарпа, Б. Хом'яка, Н. Степанця, О. Муляра та ін.

Вплив бюджетно-податкової політики раціонального споживання ресурсів та програмно-цільового інструментарію активізації процесів ресурсозбереження у різних галузях економіки розглядався у працях вітчизняних вчених: Т.Боголіб, О. Веклич, І. Запатріної, Л. Лисяк, М. Лобаса, І. Лукінова, О. Новицької, О. Оксанич, Н. Олешка, В. Россохи, П. Саблука, В. Тропіної, І. Чугунова та ін.

Разом з тим, у сучасних умовах важливим є постійне удосконалення інструментів державної політики щодо фінансового забезпечення програм ресурсозбереження, використання важелів посилення дієвості реалізації механізму бюджетно-податкового регулювання ресурсозбереження, виходячи з особливостей економічного розвитку країни та з урахуванням досвіду зарубіжних країн, стратегічних завдань соціального й економічного розвитку країни. Необхідність переходу до якісно нового рівня ресурсозбереження є об'єктивною і незаперечною умовою підвищення ефективності суспільного виробництва та потребує належного фінансового забезпечення реалізації державних програм щодо ресурсозбереження, використання дієвих інструментів його стимулювання в економічній системі.

Зазначене свідчить про актуальність дисертаційної роботи та обумовило визначення її мети, завдань, об'єкта і предмета дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Дніпропетровської державної фінансової академії: «Місцеві фінанси в умовах економічних перетворень в Україні» (номер державної реєстрації 0111U004745) і «Зміцнення доходної частини місцевих бюджетів та підвищення ефективності використання їх коштів в умовах соціально-економічних перетворень в Україні» (номер державної реєстрації 0114U000481), де автором надано

відповідні матеріали й пропозиції щодо фінансового забезпечення ресурсозберігаючих програм і заходів у регіоні та підвищення дієвості фінансової політики стимулювання раціонального використання ресурсів.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є розкриття теоретичних засад і розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності фінансового забезпечення реалізації державних програм ресурсозбереження в Україні, використання дієвих фінансових інструментів стимулювання ресурсозбереження.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких завдань:

- розвинути положення щодо сутності державних програм ресурсозбереження, удосконалити їх класифікацію, розкрити поняття «фінансове забезпечення державних програм ресурсозбереження» та його особливості в умовах розвитку ринкових відносин;
- визначити механізм фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження;
- узагальнити та систематизувати зарубіжний досвід щодо фінансового забезпечення ресурсозберігаючих програм і заходів, визначити можливості його імплементації в Україні;
- оцінити стан та ефективність фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження;
- окреслити пріоритетні напрями фінансового забезпечення ресурсозбереження в сучасних умовах;
- розвинути методичні підходи щодо планування видатків бюджету на реалізацію державних і регіональних програм ресурсозбереження;
- удосконалити механізм державного фінансового стимулювання ресурсозбереження;
- обґрунтувати комплексний підхід до формування та реалізації фінансової політики ресурсозбереження;
- розробити організаційно-функціональну модель фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження.

Об’єктом дослідження є процес фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження в Україні.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні положення фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження.

Методи дослідження. У роботі застосовано сукупність методів і підходів, що дозволило реалізувати концептуальну єдність дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання й системний підхід до вивчення економічних процесів і явищ. Відповідно застосовуються такі методи як діалектичний та абстрактно-логічний (теоретичні й методологічні узагальнення фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження), порівняльний (систематизація зарубіжного досвіду щодо ресурсозберігаючих заходів), монографічний (дослідження рівня фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження), графічний

та статистичний (розробка схем, побудова графіків, таблиць і додатків), системний і структурний методи використано при обґрунтуванні комплексного підходу до формування й реалізації фінансово-бюджетної політики ресурсозбереження та розробці організаційно-функціональної моделі фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження.

Інформаційну базу дослідження становили законодавчі та нормативно-правові акти з питань фінансового забезпечення ресурсозбереження; аналітичні й статистичні матеріали Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби України, Державної служби статистики України, відповідні монографії, праці вітчизняних і зарубіжних учених.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у такому:

вперше:

- обґрунтовано необхідність запровадження комплексного підходу до формування й реалізації фінансово-бюджетної політики у сфері фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження та механізму стимулювання ресурсозбереження на основі використання інструментів податкового регулювання, державно-приватного партнерства, узгодження програмно-цільового методу планування видатків бюджету й пріоритетів соціально-економічного розвитку країни та її адміністративно-територіальних утворень з урахуванням інституційного середовища, що сприятиме підвищенню стійкості бюджетної системи країни у середньостроковому періоді;

удосконалено:

- визначення поняття «фінансове забезпечення державних програм ресурсозбереження» як сукупності економічних відносин, інструментів, важелів, заходів, які здійснюються відповідними фінансово-економічними інститутами щодо забезпечення оптимального обсягу, структури джерел фінансування програм та заходів з ресурсозбереження, й регулювання необхідного рівня їх результативності та ефективності;

- класифікацію державних програм ресурсозбереження з виокремленням таких класифікаційних ознак: за рівнем управління, за терміном реалізації, за джерелами фінансування, за галузевою локалізацією, за масштабністю, за функціональною (цільовою) спрямованістю, за рівнем залежності від інших програм, що надасть змогу виявити найбільш пріоритетні програми на певному етапі розвитку економіки, дозволить більш повно і всебічно провести оцінку ефективності реалізації державних програм ресурсозбереження;

- фінансовий механізм державного стимулювання ресурсозбереження, який полягає у використанні сукупності інструментів і важелів бюджетної та податкової політики з урахуванням розвитку фінансової системи, що надасть можливість економії бюджетних коштів для реалізації програм ресурсозбереження;

- організаційно-функціональну модель фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження, яка поєднує підсистеми: функціональну, організаційно-правову, організаційно-управлінську, враховує

вплив інституційного середовища на виконання запланованих показників, що дозволить прогнозувати зміни умов реалізації державних програм ресурсозбереження та вплив на них зовнішніх і внутрішніх факторів;

дістало подальшого розвитку:

- узагальнення та систематизація досвіду фінансового забезпечення реалізації програм ресурсозбереження в зарубіжних країнах, що надасть можливість підвищити ефективність використання інструментів фінансового регулювання ресурсозберігаючих програм та заходів;
- визначення пріоритетних напрямів фінансового забезпечення ресурсозбереження в сучасних умовах, що сприятиме посиленню дієвості регулятивної функції держави та підвищенню ефективності бюджетних видатків розвитку;
- підходи щодо планування видатків бюджету на реалізацію державних і регіональних програм ресурсозбереження, що надасть можливість підвищити рівень обґрунтованості та оперативності управлінських рішень органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері фінансового регулювання ресурсозбереження.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що отримані результати і запропоновані рекомендації щодо вдосконалення фінансового забезпечення реалізації державних програм ресурсозбереження сприятимуть прийняттю виважених рішень щодо підтримки пріоритетних напрямів ощадливого використання ресурсів на державному, галузевому та регіональному рівнях.

Результати наукових досліджень, а саме – пропозиції автора щодо фінансового забезпечення програм ресурсозбереження, – були використані в підготовці проекту Комплексної регіональної програми (стратегії) екологічної безпеки та збереження клімату Дніпропетровської області на 2016-2025 рр. (довідка № 404/0/31-15 від 17.03.2015). Рекомендації дисертанта стосовно необхідності модернізації підприємства та запровадження системи енергоменеджменту використало у роботі ТОВ «Гідросервіс-А» (№31пр. від 31.03.2015). Результати щодо необхідності проведення енергоаудиту та фінансового забезпечення альтернативних джерел енергії, а також підходи щодо зменшення екологічного навантаження на навколишнє середовище та співпраці науки і бізнесу використовуються спеціалістами ПФ «УСПІХ» (довідка №23/03 від 25.03.2015).

Особистий внесок здобувача полягає в удосконаленні механізму фінансового забезпечення реалізації державних програм ресурсозбереження. Наукові положення та висновки, які виносяться на захист, одержані автором самостійно.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дослідження опубліковано у наукових працях та апробовано на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: «Фінансова політика соціально-економічного розвитку регіонів України» (м. Дніпропетровськ, 2012 р.); «Економіка для екології» (м. Суми, 2012 р.);

«Стратегія якості в промисловості та освіті» (м. Варна, Болгарія, 2012 р.); «Проблеми розвитку фінансової системи України в умовах глобалізації» (м. Сімферополь, 2012 р.); «Актуальні питання економічної науки на сучасному етапі» (м. Тернопіль, 2012 р.); «Фінансове забезпечення соціально-економічного розвитку суспільства» (м. Дніпропетровськ, 2012 р.); «Перспективи розвитку фінансових систем європейських країн в сучасних умовах» (м. Львів, 2012 р.), «Стан і проблеми оподаткування в умовах економічних перетворень» (м. Донецьк, 2012 р.); «Ломоносов» (м. Москва, 2013 р.); «Впровадження знань в економіку» (м. Нордерштедт, Німеччина, 2013 р.); «Актуальні проблеми розвитку фінансового сектора» (м. Тамбов, 2013 р.); «Управління соціально-економічним розвитком країни та регіонів: соціальні, економічні, фінансові проблеми» (м. Дніпропетровськ, 2013 р.); «Актуальні питання економіки та менеджменту» (м. Томськ, 2013 р.); «Фінансово-економічні чинники соціально-економічного розвитку країни та регіонів» (м. Дніпропетровськ, 2013 р.); «Фінансова політика як складова економічного розвитку» (м. Київ, 2014 р.); «Управління соціально-економічним розвитком країни та регіонів: соціальні, економічні, фінансові проблеми в умовах глобалізації» (м. Дніпропетровськ, 2014 р.), «Перспективи економічного і соціального розвитку національних економік в умовах глобалізації та регіоналізації» (м. Дніпропетровськ, 2015 р.).

Публікації. Основні положення та результати дослідження опубліковано в 25 наукових працях загальним обсягом 8,22 д. а. (особисто автору належить 7,2 д. а.), у тому числі 8 статей у наукових фахових виданнях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Загальний обсяг дисертації становить 243 сторінки, основний зміст роботи викладено на 180 сторінках. Дисертація містить 26 таблиць, 16 рисунків, 8 додатків на 34 сторінках, список використаних джерел включає 248 найменувань на 29 сторінках.

.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, сформульовано мету, завдання, об’єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичну та практичну цінність одержаних результатів.

У першому розділі «Теоретичні засади фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження» узагальнено підходи до ресурсозбереження та обґрунтовано необхідність і важливість фінансового забезпечення реалізації державних програм ресурсозбереження для переходу до якісно нового рівня споживання ресурсів в економіці, систематизовано джерела фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження, узагальнено зарубіжний досвід щодо фінансування ресурсозберігаючих програм і заходів, визначено можливості його використання в Україні.

Узагальнення підходів зарубіжних і вітчизняних вчених щодо поняття ресурсозбереження дозволило виокремити такі основні підходи щодо його

тлумачення: по-перше, це процес збереження та ощадливого використання природних ресурсів; по-друге – економія ресурсів, що забезпечують життєдіяльність людини, та використання вторинної сировини (усіх видів відходів); по-третє – система заходів щодо зниження споживання енергетичних витрат (енергозбереження). Показано, що проблема ресурсозбереження є загальнодержавною, адже в умовах розвитку ринкових відносин усвідомлення суб'єктами господарювання вичерпності більшості ресурсів не є стимулом до ресурсозбереження. Вона має вирішуватися шляхом формування відповідних фінансових механізмів, інструментів та важелів державного фінансового стимулювання для розкриття внутрішніх резервів, впровадження новітніх досягнень науково-технічного прогресу, розвитку нетрадиційних і відновлювальних джерел енергії та альтернативних видів палива у всіх галузях економіки.

Неоднозначність підходів до ресурсозбереження дозволяє розуміти його як комплексний процес, що охоплює всі перелічені аспекти, і потребує формування та реалізації державних програм ресурсозбереження, а також як втілення державної економічної, соціальної та екологічної політики розвитку країни з відповідним фінансовим забезпеченням.

Визначено поняття «фінансове забезпечення державних програм ресурсозбереження» як сукупності суспільно необхідних взаємопов'язаних економічних відносин, інструментів, важелів, заходів, які реалізуються державою та відповідними фінансово-економічними інститутами для забезпечення оптимального обсягу, структури джерел фінансування програм і заходів з ресурсозбереження, регулювання необхідного рівня їх результативності й ефективності.

Державні програми ресурсозбереження є цільовими, у межах яких окреслюються цілі, відповідно розробляються і реалізуються заходи, спрямовані на реалізацію пріоритетних напрямів у сфері ресурсозбереження. Здійснено класифікацію державних цільових програм, що реалізують різні аспекти ресурсозбереження: за рівнем управління (міждержавні, загальнодержавні, регіональні, міжрегіональні, галузеві, місцеві), за терміном реалізації (короткострокові, середньострокові та довгострокові), за джерелами фінансування (фінансуються з одного бюджету, фінансуються з різних бюджетів у певному співвідношенні, фінансуються за рахунок коштів бюджету та інституційних інвесторів, фінансуються на засадах державно-приватного партнерства), за галузевою локалізацією (міжгалузеві, галузеві, внутрішньогалузеві), за масштабністю (комплексні, спеціалізовані), за функціональною (цільовою) орієнтацією (природоохоронні, екологічні), за рівнем залежності від інших програм (взаємодоповнювані, взаємозамінні, незалежні, конфліктуючі). Така класифікація дозволить виявити найбільш пріоритетні програми на певному етапі розвитку економіки, а також більш повно і всебічно провести оцінку ефективності реалізації державних програм.

Уточнено джерела фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження. Вагому роль у їхньому складі повинні відігравати доходи і видатки державного бюджету і місцевих бюджетів.

У результаті узагальнення та аналізу зарубіжного досвіду щодо фінансового забезпечення програм ресурсозбереження встановлено, що практично всі індустріально розвинуті держави мають і послідовно впроваджують програми ресурсозбереження на національному, регіональному та галузевому рівнях. Досвід розвинених країн свідчить, що програмно-цільовий метод управління бюджетом щодо ресурсозбереження є найбільш ефективним. Він широко використовується в США, Канаді, Великобританії, Німеччині, Франції, Південній Кореї та інших країнах, де щорічно реалізуються цільові державні та, зокрема, бюджетні програми ресурсозбереження. Особлива увага приділяється оцінці результативності й ефективності цих програм. Для її проведення регулярно здійснюється оцінка і моніторинг бюджетних програм з урахуванням як загальних підходів, так і специфіки умов у певній країні. Основними орієнтирами для використання в Україні з огляду на стан економіки є більш дієве задіяння фінансового інструментарію для стимулювання ресурсозбереження на макро- та мікрорівнях, розширення джерел фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження, удосконалення планування, зокрема, відповідальне ставлення до формулювання цілей державних програм ресурсозбереження та досягнення їх результативності й ефективності.

У другому розділі «Оцінка фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження в Україні» охарактеризовано сучасний стан фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження, проведено оцінку ефективності їх реалізації, визначено чинники, що впливають на фінансове забезпечення реалізації програм ресурсозбереження.

Визначено, що кошти державного бюджету є вагомим джерелом реалізації програм ресурсозбереження в Україні. Упродовж 2007-2014 рр. значно змінилась кількість діючих бюджетних програм. Відбулося укрупнення програм, відповідно – збільшились обсяги їх фінансування, що ускладнило процес розподілу фінансових ресурсів між окремими загальнодержавними цільовими програмами ресурсозбереження.

Загальнодержавні цільові програми ресурсозбереження, які реалізуються в Україні, є стратегічними документами. В них визначено мету, завдання, підпрограми та результативні показники. Однією з найбільших за обсягами фінансування за рахунок коштів Державного бюджету України є загальнодержавна цільова програма «Питна вода України» (далі – Програма). Планові і прогнозні обсяги її фінансування наведено у табл. 1.

Програма розрахована на 2011-2020 роки, загальний обсяг фінансування її заходів становить 9471,7 млн. грн., у т.ч. за рахунок коштів державного бюджету – 31,7 %, з інших джерел – 68,3 %. У Програмі головна увага зосереджена на завданні «Охорона і раціональне використання джерел питного водопостачання», на яке передбачено спрямувати кошти в сумі

1 млрд. 550 млн. грн., або 51,6 % від передбаченого обсягу фінансування. У 2011-2014 рр. витрати заплановано в обсязі 2767,2 млн. грн., із них за рахунок коштів державного бюджету – 1025,2 млн. грн., що складає 37 % від загальної запланованої на цей період суми. У 2011-2014 рр. фінансування Програми не було забезпечено у запланованих обсягах. Із визначених у державному бюджеті обсягу коштів профінансовано лише біля 66 %, внаслідок чого завдання бюджетної програми за цей період у визначених обсягах виконані не були.

Таблиця 1

Фінансове забезпечення загальнодержавної цільової програми «Питна вода України»*, млн.грн.

Джерела фінансування	Загальний обсяг фінансування	у тому числі за роками									
		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Державний бюджет	3004,3	200,7	238,2	273,5	312,8	346,4	326,5	326,5	326,5	326,5	326,5
Інші джерела	6467,4	349,5	408,1	460,3	524,0	570,0	831,1	831,1	831,1	831,1	831,1
Усього	9471,7	550,2	646,3	733,8	836,8	916,4	1157,6	1157,6	1157,6	1157,6	1157,6

*2016-2020 роки – прогнозні дані

На основі державних програм розробляються регіональні програми. Зокрема, у Дніпропетровській області, яка за розміром валового регіонального продукту (ВРП) на душу населення та темпами його зростання належить до групи регіонів із високим рівнем соціально-економічного розвитку, їх 78. При цьому стан показників водоємності ВРП в області на 0,0023 $м^3$/грн. менший від середнього значення по областях України. По відходоємності ВРП Дніпропетровська область має значення показника на 0,0005 т/тис. грн. менше за середнє по областях України. Незважаючи на це, необхідно здійснювати моніторинг показників для пошуку резервів ресурсозбереження та джерел його фінансового забезпечення.

У роботі здійснено оцінку ефективності фінансового забезпечення найбільших за обсягами державних і регіональних програм ресурсозбереження та запланованих завдань (табл. 2).

У результаті оцінки встановлено, що ефективність використання бюджетних коштів та інших джерел на передбачені програмою заходи (найбільші за обсягами фінансування) має тенденцію до зниження. Це свідчить про зменшення ефекту від витрачених бюджетних коштів та інших джерел.

Доведено, що оцінку ефективності фінансового забезпечення пріоритетних завдань державних і регіональних програм ресурсозбереження слід проводити на стадії планування обсягу видатків, необхідних для їхньої реалізації, оскільки вже на цій стадії можна виявити доцільність упровадження тих чи інших заходів ресурсозбереження.

В Україні на сьогодні виконується і перебуває на стадії розробки більше 20 міжнародних довго- і короткострокових програм та проектів у сфері ресурсозбереження на загальну суму близько 13 млн. доларів США. Більшість програм має довгостроковий характер; вони повинні вирішити проблему

раціонального використання і захисту від забруднення водних ресурсів України та підвищити її екологічну безпеку. Головними донорами виступають США, Канада та країни Західної Європи.

Таблиця 2

Ефективність фінансового забезпечення ($Е_{фз}$) регіональних програм ресурсозбереження

Розрахунок показників $Е_{фз}$	2011	2012	2013	2014
Програма підвищення енергоефективності та зменшення споживання енергетичних ресурсів у Дніпропетровській області на 2010–2015 роки				
$Е_{фз}$ (Обсяг виробленої електроенергії, млн. кВт год / Обсяг фінансового забезпечення програми, грн.)	0,008	0,013	0,013	0,014
Програма «Питна вода Дніпропетровщини»				
$Е_{фз}$ (Обсяг забору води із природних водних об'єктів, млн. м³ / Обсяг фінансового забезпечення Програми за пріоритетним напрямом «Охорона джерел питного водопостачання», млн.грн.)	37,0	28,5	25,4	21,6
$Е_{фз}$ (Потужність очисних споруд, млн. м³ / Обсяг фінансового забезпечення Програми за пріоритетним напрямом «Розвиток та реконструкція систем водопостачання» , млн.грн.)	9,4	17,5	15,2	14,2
$Е_{фз}$ (Обсяг скинутих зворотних вод, млн. м³ / Обсяг фінансового забезпечення Програми за пріоритетним напрямом «Моніторинг та контроль якості у сфері питного водопостачання», млн.грн.)	1126,8	658,7	787,6	778,1
$Е_{фз}$ (Обсяг використаної свіжої води, млн. м³ / Обсяг фінансового забезпечення Програми, млн.грн.)	10,9	12,0	10,8	10,1
Програма охорони навколишнього природного середовища Дніпропетровської області на 2005–2015 роки, тис. грн.				
$Е_{фз}$ (Площа земель об'єктів природно-заповідного фонду, тис.га / Обсяг фінансового забезпечення Програми за пріоритетним напрямом «Земля», тис грн.)	0,00012	0,00102	0,00004	0,00001
$Е_{фз}$ (Обсяг оборотної та послідовно використаної води, млн. м³ / Обсяг фінансового забезпечення Програми за пріоритетним напрямом «Вода», тис.грн.)	0,188	1,659	0,061	0,018
$Е_{фз}$ (Обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення, тис. т / Обсяг фінансового забезпечення Програми за пріоритетним напрямом «Повітряний басейн», тис. грн.)	0,029	0,259	0,010	0,003
$Е_{фз}$ (Обсяг утилізованих відходів, тис. т / Обсяг фінансового забезпечення Програми за пріоритетним напрямом «Відходи», тис. грн.)	2,9	25,5	1,1	0,3

Джерело: розраховано автором за даними http://oblrada.dp.ua/region-programmes

Реалізація загальнодержавних цільових програм ресурсозбереження у сучасних умовах відбувається під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників, які

породжують ризики їх недофінансування. Виокремлено групи ризиків, пов'язаних з реалізацією державних програм ресурсозбереження в Україні, які згруповано у два блоки: суб'єктивні та об'єктивні. Кожна група чинників генерує певні ризики: нестабільне законодавство (правові ризики); погіршення внутрішньої і зовнішньої кон'юнктури, зниження темпів зростання економіки, висока інфляція, зниження інвестиційної активності (макроекономічні ризики); недостатнє залучення позабюджетних коштів, слабке стимулювання вкладення коштів інституційними інвесторами, дефіцит бюджетних коштів, що спрямовуються на реалізацію програм (фінансові ризики); виникнення техногенних та екологічних катастроф (техногенні та екологічні ризики); підвищення соціальної напруженості через неповну або недостовірну інформації щодо реалізованих заходів у межах програм ресурсозбереження (соціальні ризики); помилково обрані пріоритети розвитку, ухвалення неефективних управлінських рішень (операційні ризики); нечіткість чи збої у роботі каналів передачі інформації (інформаційні ризики); зниження потенціалу науково-технологічного комплексу, пов'язане з моральним старінням застосовуваних методів реалізації програм (технологічні ризики).

Одним із найвагоміших чинників, що перешкоджає вирішенню питань, пов'язаних із фінансовим забезпеченням програм ресурсозбереження, є дефіцит фінансових ресурсів. У вирішенні проблеми реалізації державних та регіональних програм ресурсозбереження вагомим стає формування стимулюючих механізмів залучення коштів із різних джерел, не заборонених законодавством України.

У третьому розділі «Удосконалення фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження в Україні» визначено пріоритети фінансової політики забезпечення програм ресурсозбереження в сучасних умовах, розроблено організаційно-функціональну модель фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження, окреслено розвиток джерел фінансового забезпечення реалізації державних програм ресурсозбереження в Україні.

Належне фінансове забезпечення державних програм ресурсозбереження є результатом дієвої фінансової політики держави. Охарактеризовано основні принципи, яким має відповідати фінансова політика у сфері ресурсозбереження: пріоритетності, інноваційності, відповідальності, превентивності, дієвості та інші. Формування та реалізація фінансової політики ресурсозбереження потребує комплексного підходу з урахуванням стану інституційного середовища країни.

Архітектоніка фінансової політики характеризується органічним поєднанням її вагомих складових – бюджетної і податкової політик. Сформульовано мету бюджетно-податкової політики у сфері ресурсозбереження: фінансове забезпечення пріоритетних напрямів ресурсозбереження та створення стимулів для підвищення його ефективності усіма суб'єктами господарювання на засадах оптимізації задоволення суспільних потреб та обсягів залучення ресурсів у процес суспільного

виробництва. Окреслена мета бюджетно-податкової політики у сфері ресурсозбереження органічно вбудовується у загальну мету фінансової політики і спрямована на соціально-економічний розвиток держави та її адміністративно-територіальних утворень.

З огляду на окреслену мету сформульовано завдання бюджетно-податкової політики у сфері ресурсозбереження, що втілюються у державних цільових програмах та деталізуються у регіональних програмах.

Визначені пріоритети фінансової політики забезпечення програм ресурсозбереження в Україні мають зосереджуватися на формуванні сприятливого інституційного середовища у сфері ощадливого використання ресурсів; консолідації ресурсів усіх суб'єктів господарювання для реалізації проектів та програм ресурсозбереження; реалізації державних цільових програм на засадах результативності та ефективності, залученні іноземних інвестицій.

Доведено, що фінансова політика стимулювання фінансового забезпечення програм ресурсозбереження в аспекті розвитку економіки та соціальної сфери України повинна широко задіяти весь можливий фінансовий інструментарій, зокрема, механізм оподаткування (платності природокористування та екологічного оподаткування забруднення довкілля для забезпечення виконання екологічними податками та зборами не лише компенсаційної, але і регулюючої функції, запровадження пропорційного оподаткування в залежності від зростання або скорочення концентрацій шкідливих речовин, підвищення ставок екологічного податку та його індексація залежно від темпу інфляції) з метою зменшення рівня антропогенного навантаження на ресурсний потенціал, екосистему та населення регіону.

У роботі доведено, що введення нових податків, пов'язаних із забезпеченням екологічної безпеки (податків на продукцію, яка в один із етапів життєвого циклу чинить шкідливий вплив на довкілля; розширення бази оподаткування через включення низки нехімічних видів забруднень), на сучасному етапі розвитку економіки України є передчасним. В умовах економічної рецесії більш ефективним є використання пільгового оподаткування, прискорених норм амортизації основних фондів ресурсозберігаючого призначення. Доцільним є звільнення від оподаткування доходів від надання послуг щодо збирання та заготівлі окремих видів відходів як вторинної сировини, звільнення від оподаткування добровільних внесків та діяльності громадських екологічних організацій.

Комплексне задіяння прямого й непрямого регулювання фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження є гарантією їх успішного виконання, досягнення в установлені терміни очікуваної результативності та ефективності.

Одним із основних заходів забезпечення реалізації державних програм ресурсозбереження є налагодження міжнародного партнерства, спрямованого на залучення зарубіжного досвіду та фінансових інвестицій, необхідних адміністративно-територіальним утворенням для реалізації державних програм ресурсозбереження.

Вагомим напрямом поліпшення фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження є реалізація проектів на засадах державно-приватного партнерства.

Розроблена організаційно-функціональна модель фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження включає ряд підсистем: функціональну, організаційно-правового забезпечення, організаційно-управлінського забезпечення, кожна з яких є її невід'ємною складовою. Така модель враховує вплив інституційного середовища на фінансове забезпечення програм і заходів, що дозволить прогнозувати зміни умов та вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на їхню реалізацію. Підкреслено, що важливим є удосконалення законодавчо-правової і нормативної бази фінансового забезпечення ресурсозбереження; запровадження державного, регіонального, місцевого моніторингів реалізації програм ресурсозбереження. Ефективне використання коштів державного та місцевих бюджетів із залученням приватних партнерів, коштів іноземних інвесторів, грантів, міжнародної фінансової допомоги та належна система моніторингу здатні покращити фінансове забезпечення реалізації програм ресурсозбереження.

Зазначено, що інноваційний механізм фінансового забезпечення ресурсозбереження має ґрунтуватися на комплексному використанні ресурсів з урахуванням системного взаємозв'язку всіх їх видів, що залучаються до виробничого процесу: природних, матеріально-сировинних, трудових, інтелектуальних, інформаційних та інших.

ВИСНОВКИ

У дисертації вирішено важливе наукове завдання – фінансового забезпечення реалізації державних програм ресурсозбереження, що дало змогу запропонувати рекомендації теоретичного й прикладного характеру.

Отримані результати дослідження дають змогу зробити такі висновки:

1. У сучасних умовах ресурсозбереження є одним із важливих напрямів реалізації концепції сталого розвитку людства. Під ресурсозбереженням розуміють діяльність, спрямовану на забезпечення мінімальних витрат речовини та енергії у розрахунку на одиницю кінцевого продукту, виходячи з існуючого рівня розвитку техніки та технології і з найменшим можливим впливом на систему життєдіяльності людини та саму людину. Ресурсозбереження потребує постійної уваги держави щодо консолідації зусиль суспільства, адже енергоємність ВВП України перевищує середньосвітове значення в 14,31 разу, електроенергоємність – у 8,8 разу, водоємність – у 2,83 разу. Шкідливість ВВП для атмосфери перевищує аналогічний середньосвітовий показник у 15,25 рази. Загальний індекс природоємності ВВП більш ніж у 10 разів перевищує середньосвітовий.

2. Вагомим інструментом реалізації політики ресурсозбереження є формування та реалізація державних програм ресурсозбереження. Зменшення екологічного тиску на природне середовище і здоров'я людей потребує

проведення масштабних заходів, пов’язаних з оновленням виробничих потужностей, будівництвом очисних споруд, запровадженням інноваційних виробничих технологій. Це можливо лише за належного рівня фінансового забезпечення реалізації державних програм ресурсозбереження. Фінансове забезпечення державних програм ресурсозбереження відображає сукупність економічних відносин, інструментів, важелів, заходів, які здійснюються державою та відповідними фінансово-економічними інститутами щодо забезпечення оптимального обсягу, структури джерел фінансування програм і заходів з ресурсозбереження, та регулювання необхідного рівня їхньої результативності й ефективності.

3. Визначено, що на сьогодні фінансове забезпечення програм і заходів ресурсозбереження здійснюється за рахунок державного та місцевих бюджетів, власних коштів підприємств, коштів системи екологічних фондів і в рамках міжнародного співробітництва, що цілком відповідає сучасним вимогам. Проте співвідношення цих напрямів і особливо їх кількісне наповнення не відповідають вимогам екологічно зорієнтованого соціально-економічного розвитку.

Вагомими джерелами фінансових надходжень можуть бути платежі та штрафи за забруднення; податки на використання природних ресурсів; податки на екологічно шкідливу продукцію; платежі споживачів природних ресурсів; плата за видачу дозволів і ліцензій; добровільні внески та пожертвування; гранти; кредити міжнародних фінансових інститутів.

4. Зарубіжний досвід щодо фінансового забезпечення ресурсозберігаючих програм та заходів доводить, що до реалізації фінансової політики ресурсозбереження мають бути активно задіяні всі суб’єкти господарювання: держава, інституційні інвестори, підприємства, фінансові установи, домогосподарства. Запровадження досвіду розвинених країн щодо реалізації програм і заходів ресурсозбереження в Україні потребує врахування особливостей соціально-економічного розвитку країни та її адміністративно-територіальних утворень, ресурсоємності галузей економіки та сфер діяльності. Адаптування зарубіжного досвіду в Україні доцільне за умови використання, із можливим логічним поєднанням, різних варіантів фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження, а саме: за допомогою грантів, кредитних ліній, екологічних фондів, комерційних позик, – що значно підвищить ефективність фінансового забезпечення та сприятиме ефективній реалізації ресурсозберігаючих програм.

5. На сучасному етапі в Україні фінансове забезпечення програм і заходів з ресурсозбереження (включаючи програми підвищення енергоефективності) відбувається переважно за рахунок власних коштів підприємств і залучення коштів Міжнародних фінансових організацій. У видатках державного бюджету України в 2014 р. питома вага коштів, що фактично спрямована на виконання ресурсозберігаючих програм, є низькою і складає 0,69 %, а у ВВП – 0,23 %. Це призводить до погіршення екологічної та соціально-економічної ситуації в країні, адже тільки внаслідок нераціонального використання ресурсів та

забруднення навколишнього середовища Україна сьогодні втрачає понад 10 % ВВП.

6. Реалізація мети підвищення соціальної, економічної та екологічної ефективності виробництва на засадах оптимізації співвідношення обсягів залучення природних ресурсів у суспільне виробництво і ступеня задоволення суспільних потреб потребує формування пріоритетних напрямів фінансової політики держави у сфері ресурсозбереження та ефективної реалізації державних програм. Пріоритетними напрямами фінансового забезпечення ресурсозбереження в сучасних умовах є: підвищення енергоефективності у житлово-комунальному секторі, збереження середовища життєдіяльності населення країни. Фінансове забезпечення реалізації загальнодержавних і регіональних програм ресурсозбереження потребує удосконалення механізму його державного фінансового стимулювання. Важливим є задіяння фінансових інструментів та важелів, що стимулюють ресурсозбереження у сфері управління відходами, встановлення обмежень щодо обсягів нагромадження промислових відходів і площ, відведених під зберігання цих відходів, що призводять до забруднення навколишнього природного середовища. Вирішення проблеми значної ресурсо- та енергоємності виробництва можливе за рахунок податкового стимулювання активізації інноваційно-інвестиційної діяльності щодо модернізації підприємств, підтримки розвитку наукоємного виробництва, зокрема, співпраці науки та бізнесу, а також створення сучасних промислових і наукових парків.

7. Підвищення ефективності реалізації державних програм ресурсозбереження вимагає дотримання збалансованості бюджетної та податкової системи з урахуванням пріоритетів розвитку економіки і соціальної сфери, посилення відповідальності за порушення бюджетно-податкового законодавства. З метою покращання якісного рівня планування показників видаткової частини бюджету необхідно розвинути методичні підходи щодо планування видатків бюджету на реалізацію відповідних державних і регіональних програм.

8. Формування та реалізація фінансової політики ресурсозбереження потребує комплексного підходу з урахуванням стану інституційного середовища країни. Лише комплексне задіяння прямого й непрямого регулювання фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження є гарантією їх успішного виконання і досягнення в установлені терміни очікуваної результативності та ефективності.

9. Розроблена організаційно-функціональна модель фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження включає ряд підсистем: функціональну, організаційно-правового забезпечення, організаційно-управлінського забезпечення, – кожна з яких є її невід’ємною складовою. Підкреслено, що важливим є удосконалення законодавчо-правової і нормативної бази ресурсозбереження; запровадження державного, регіонального, місцевого моніторингу реалізації програм ресурсозбереження. Ефективне використання коштів державного та місцевих бюджетів із

залученням приватних партнерів, коштів іноземних інвесторів, грантів, міжнародної фінансової допомоги й належна система моніторингу здатні покращити фінансове забезпечення реалізації програм ресурсозбереження.

Таким чином, результати дослідження доцільно використовувати для вдосконалення фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження в аспекті вирішення найбільш значущих для суспільства проблем екологічного й енергоефективного плану та розвитку механізмів державно-праватного партнерства у пріоритетних сферах ресурсозбереження. З метою зменшення ресурсоємності продукції національного виробництва, підвищення його конкурентоспроможності та розв'язання екологічних проблем необхідно активно задіяти інструментарій бюджетно-податкової політики.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Піменова М.М. Фінансове забезпечення ресурсозберігаючих заходів: зарубіжний досвід та можливості його використання в Україні / М.М. Піменова // Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії: економічні науки. – 2013. – № 1(29). – С. 85-91 (0,63 д.а.).

2. Лисяк Л.В. Фінансове забезпечення ресурсозберігаючих заходів у регіоні / Л.В. Лисяк, М.М. Піменова // Економічний вісник університету: Збірник наукових праць учених та аспірантів. – 2013. – №20/4. – С. 147-149 (0,62 д.а.) *(особистий внесок: визначено принципи ресурсозбереження та необхідність диверсифікації джерел інвестицій у ресурсозберігаючі заходи). (0,4 д.а.).*

3. Піменова М.М. Концептуальні засади удосконалення фінансового забезпечення водозбереження [Електронний ресурс] / М.М. Піменова // Ефективна економіка. – 2014. – № 12. – Режим доступу до журналу: http://www.economy.nayka.com.ua (0,75 д.а.).

4. Піменова М.М. Використання податкових інструментів у контексті стимулювання ресурсозбереження / М.М. Піменова // Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії: Економічні науки. – 2014. – № 2(32). – С. 133-139 (0,78 д. а.).

5. Піменова М.М. Необхідність водозбереження в контексті здійснення екологічної політики держави / М.М. Піменова // Економічний вісник університету: Зб. наук. праць учених та аспірантів. – 2014. – № 22/2. – С. 230-234 (0,94 д.а.).

6. Піменова М.М. Фінансова політика раціонального використання водних ресурсів / М.М. Піменова // Банківська справа. – 2015. – № 1. – С. 45-53 (0,57 д.а.).

7. Піменова М.М. Удосконалення фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження в Україні / М.М. Піменова // Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії: Економічні науки. – 2015. – № 1(33). – С. 188-195 (0,65 д.а.).

8. Lysiak L. The financial support improving of the Resource Conservation Programs in the Region / L. Lysiak, M. Pimenova // L`Association 1901 “SEPIKE”. – 2013. – № 01. – P. 31-38 (0,48 д. а.). *(особистий внесок: розробка механізму підвищення ефективності фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження) (0,3 д.а.).*

Матеріали науково-практичних конференцій

9. Pimenova M. Introduction of Programs for Resource Conservation in Dnepropetrovsk Region / M. Pimenova // Економіка для екології: матеріали XVIII Міжнар. наук. конференції. – Суми: Сумський державний ун-т, 2012. – С. 135-137 (0,2 д.а.).

10. Піменова М.М. Необхідність вирішення проблем ресурсозбереження / М.М. Піменова // Стратегия качества в промышленности и образовании : материалы VIII Международной конференции: в 3-х т. – Т.2. – Варна: Технический университет, 2012. – С. 151-153 (0,12 д.а.).

11. Pimenova M. Introduction of Measures for Resource Conservation measures in Dnepropetrovsk Region / M. Pimenova // Фінансова політика соціально-економічного розвитку регіонів України : матеріали XV Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених. – Дніпропетровськ: ДДФА, 2012. – С. 77-79 (0,16 д.а.).

12. Піменова М.М. Зарубіжний досвід ресурсозбереження / М.М. Піменова // Проблемы развития финансовой системы Украины в условиях глобализации : материалы XIV Междунар. научно-практической конференции аспирантов и студентов. – Симферополь: Таврический национальный университет имени В.И. Вернадского, 2012. – С. 158-159 (0,1 д.а.).

13. Піменова М.М. Фінансування ресурсозберігаючих заходів в Дніпропетровській області / М.М. Піменова // Актуальні питання економічної науки на сучасному етапі : матер. економічної наук. інтернет-конференції. – Тернопіль, 2012. – С. 138-140 (0,1 д.а.).

14. Піменова М.М. Ресурсозбереження як пріоритетний напрям регіональної економічної політики / М.М. Піменова // Перспективи розвитку фінансових систем європейських країн в сучасних умовах : матеріали XIII Міжнар. студент.-аспірант. конфер.: у 2-х ч. – Ч.1. – Львів: ЛДФА, 2012. – С. 124-126 (0,2 д.а.).

15. Піменова М.М Характерні особливості оподаткування підприємств малого та середнього бізнесу, які використовують ресурсозберігаючі технології / М.М. Піменова // Стан і проблеми оподаткування в умовах економічних перетворень : матеріали XII Міжнар. науково-практ. конфер. у 2-х т. – Т.2. – Донецьк: ДонНУЕТ імені Михайла Туган-Барановського, 2012. – С. 98-101 (0,25 д.а.).

16. Піменова М.М. Теоретичні аспекти поняття «ресурсозбереження» / М.М. Піменова // Фінансове забезпечення соціально-економічного розвитку суспільства : матеріали Всеукр. науково-практ. Інтернет-конфер. аспірантів та молодих вчених. – Дніпропетровськ: ДДФА, 2012. – С. 56-59 (0,2 д.а.).

17. Пименова М.М. Проблемы и перспективы повышения конкурентоспособности финансовой системы Украины на примере финансирования охраны природы и ресурсосбережения / М.М. Пименова // Актуальные проблемы развития финансового сектора : vатериалы международной научно-практической заочной конференции. – Тамбов: Изд-во ТРОО «Бизнес-Наука-Общество», 2013. – С. 87-94 (0,35 д.а.).

18. Пименова М.М. Финансовое обеспечение природоохранной деятельности в Украине / М.М. Пименова // Материалы Международного научного форума «Ломоносов-2013» / Отв. ред. А.И. Андреев, А.В. Андриянов, Е.А. Антипов и др [Электронный ресурс] – М.: МАКС Пресс, 2013. – 1 электрон. опт. диск (DVD-ROM); 12см. http://lomonosov-msu.ru/archive/Lomonosov_2013/structure_32_2363.htm (0,2 д.а.).

19. Піменова М.М. Удосконалення механізму управління ресурсозбереженням на державному та регіональному рівнях / М.М. Піменова // Фінансово-економічні чинники соціально-економічного розвитку країни та регіонів : тези Міжнар. науково-практ. інтернет-конференції. – Дніпропетровськ: ДДФА, 2013. – С. 48-49 (0,15 д.а.).

20. Лысяк Л.В. Применение инновационного похода в финансовом обеспечении ресурсосберегающих мероприятий / Л.В. Лысяк, М.М. Пименова // L`Association 1901 “SEPIKE”. – 23.10.2013. – С. 266-269 (0,41 д. а.) *(особистий внесок: окреслено проблеми та пріоритети активізації ресурсозбереження на рівні регіону та країни). (0,3 д.а.).*

21. Піменова М.М. Напрями вдосконалення фінансового забезпечення заходів із ресурсозбереження та охорони навколишнього природного середовища / М.М. Піменова // Управління соціально-економічним розвитком країни та регіонів: соціальні, економічні, фінансові проблеми: тези Міжнар. наук.-практич. інтернет-конференції аспірантів та молодих вчених. – Дніпропетровськ: ДДФА, 2013. – С. 89-91 (0,13 д.а.).

22. Пименова М.М. Государственная политика финансирования природоохранной деятельности в Украине / М.М. Пименова / Актуальные вопросы экономики и менеджмента: свежий взгляд и новые решения : матер. IV Всероссийской научно-практич. конфер. студентов, аспирантов, молодых ученых с международным участием. – Томск: Изд. Дом Томского государственного университета, 2014. – С. 63-66 (0,26 д.а.).

23. Піменова М.М. Шляхи вдосконалення фінансового забезпечення водозбереження / М.М. Піменова // Управління соціально-економічним розвитком країни та регіонів: соціальні, економічні, фінансові проблеми в умовах глобалізації : тези Міжнар. науково-практич. інтернет-конференції аспірантів та молодих вчених. – Дніпропетровськ: ДДФА, 2014. – С. 175-178 (0,24 д.а.).

24. Піменова М.М. Фінансове забезпечення ресурсозбереження як складова ефективного функціонування економіки регіону / М.М. Піменова / Фінансова політика як складова економічного розвитку : Всеукр. науково-

практ. конфер. / за ред. І.Я. Чугунова [та ін.]. – К.: Київський національний торговельно-економічний університет, 2014. – С. 205-206 (0,1 д.а.).

25. Піменова М.М. Інноваційно-інвестиційний підхід у ресурсозбереженні / М.М. Піменова // Перспективи економічного і соціального розвитку національних економік в умовах глобалізації та регіоналізації : тези Міжнар. наук.-практ. інтернет-конфер. – Дніпропетровськ: ДДФА, 2015. – С. 164-166 (0,2 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Піменова М.М. Фінансове забезпечення державних програм ресурсозбереження в Україні. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. – Львівська державна фінансова академія. – Львів, 2015.

У дисертаційній роботі проведено системне дослідження теоретичних засад і практичних аспектів підвищення ефективності фінансового забезпечення реалізації державних програм ресурсозбереження в Україні та використання дієвих фінансових інструментів стимулювання ресурсозбереження.

Обґрунтовано необхідність запровадження комплексного підходу до формування й реалізації бюджетної політики у сфері фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження та механізму його стимулювання на основі використання інструментів податкового регулювання, державно-приватного партнерства у сфері ресурсозбереження, узгодження програмно-цільового методу планування видатків бюджету й пріоритетів соціально-економічного розвитку країни та її адміністративно-територіальних утворень з урахуванням інституційного середовища.

Розроблено організаційно-функціональну модель фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження, яка поєднує підсистеми: функціональну, організаційно-правову, організаційно-управлінську, враховує вплив інституційного середовища на виконання запланованих показників, що дозволить прогнозувати зміни умов реалізації державних програм ресурсозбереження та вплив на них зовнішніх і внутрішніх чинників.

Ключові слова: фінансове забезпечення ресурсозбереження, бюджетна політика ресурсозбереження, державна програма ресурсозбереження, регіональна програма ресурсозбереження, бюджетна програма ресурсозбереження, фінансовий механізм ресурсозбереження.

АННОТАЦИЯ

Пименова М.М. Финансовое обеспечение государственных программ ресурсосбережения в Украине. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 – деньги, финансы и кредит. – Львовская государственная финансовая академия. – Львов, 2015.

В диссертационной работе проведено системное исследование теоретических основ и практических аспектов повышения эффективности финансового обеспечения реализации общегосударственных программ ресурсосбережения в Украине и использования действенных финансовых инструментов стимулирования ресурсосбережения.

Финансовое обеспечение государственных программ ресурсосбережения рассматривается как совокупность экономических отношений, инструментов, рычагов, мероприятий, осуществляемых соответствующими государственными и финансово-экономическими институтами по обеспечению оптимального объема, структуры источников финансирования программ и мероприятий по ресурсосбережению, а также регулирования необходимого уровня их результативности и эффективности.

Обоснована необходимость внедрения комплексного подхода к формированию и реализации бюджетной политики в сфере финансового обеспечения государственных программ ресурсосбережения и механизма стимулирования ресурсосбережения на основе использования инструментов налогового регулирования, государственно-частного партнерства, согласования программно-целевого метода планирования расходов бюджета и приоритетов социально-экономического развития страны и ее административно-территориальных образований с учетом институциональной среды. Это будет способствовать повышению устойчивости бюджетной системы страны в среднесрочной перспективе. Представлена классификация государственных программ ресурсосбережения.

Предложены мероприятия по совершенствованию финансового механизма государственного стимулирования ресурсосбережения, заключающиеся в использовании совокупности инструментов и рычагов бюджетной и налоговой политики с учетом развития финансовой системы, что позволит экономить бюджетные средства для реализации государственных программ ресурсосбережения.

Усовершенствован подход к планированию расходов бюджета на реализацию государственных и региональных программ ресурсосбережения, что предоставит возможность повысить уровень обоснованности и оперативности управленческих решений органов государственной власти и местного самоуправления в сфере финансового регулирования ресурсосбережения.

Определены приоритетные направления финансового обеспечения ресурсосбережения в современных условиях. Разработана организационно-

функциональная модель финансового обеспечения государственных программ ресурсосбережения.

Ключевые слова: финансовое обеспечение ресурсосбережения, бюджетная политика ресурсосбережения, государственная программа ресурсосбережения, региональная программа ресурсосбережения, бюджетная программа ресурсосбережения, финансовый механизм ресурсосбережения.

SUMMARY

Pimenova M.M. Financial support for state programs of resource conservation in Ukraine. – The manuscript.

This dissertation on obtaining of a scientific degree of Economic Sciences' candidate, speciality 08.00.08 – money, finance and credit. – Lviv State Financial Academy. – Lviv, 2015.

The systematic research of the theoretical foundation and practical efficient aspects of the state financial support programs are studied in the dissertation work. The using of the effective financial instruments as for the resource-saving stimulation is also holds in the manuscript.

The necessity of the integrated approach to the formation and the budget policy implementation of the resource-saving programs is considered. The mechanism of the resource-saving stimulation is grounded on the fiscal instruments using and the state-private partnership. The program-target method of the budget expenditures planning and the priorities of the state and regional social-economic development are improved by the author. The prioritized trends of the resource-saving financial support in the modern conditions are outlined.

The organizational and functional model of the resource-saving state programs' financial support has been developed. It combines the following sub-systems: functional, organizational and administrative. It also takes into account the institutional environment's influence as for performance of the planned indices that will allow to predict changes in the conditions of the resource-saving state programs realization and the external and internal factors of influence on them as well.

Keywords: resource-saving financial support, budget policy of resource-saving, state resource-saving program, regional resource-saving program, budget resource-saving program, financial mechanism of resource-saving.

Підписано до друку 15.10.2015 р. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Формат 60x94/16 Папір друк.
Ум.друк.арк. 1,29 Об.-вид.арк. 1,6 Тираж 100 Замовлення №217
Друк СПДФО Марусич М.М. Свідоцтво №1252 від 30.12.1996
м. Львів пл. Осмомисла, 5/11
тел./факс: (032) 261-51-31
e-mail: interprint-m@rambler.ru